

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Na očitna za avstro-ogrske kraje za celo leto 10:40 K, za pol leta 5:20 K, za četrt leta 2:60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Poskusne številke 10 v.

Reklamacije so poštna preta. Ne frankirana pisma sili ne prejema. Rokopis se ne vrača. Inzerati. Kvartalna polt-vratila (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

88. števil.

V Ljubljani, v sredo, dne 4. novembra 1908.

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inzerate i. t. d.: Upravištvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Dunajska cesta šte. 20.

Volilci!

Za kranjski deželni zbor so razpisane dopolnilne volitve. Dne 14. decembra volijo novi splošni volilski razred enajst poslancev, dne 22. decembra se volita v Ljubljani še posebej dva poslanca iz mestne kurije. Tako predpisuje novi volilni red, ki ga je sklenil deželni zbor v svojem poletnem zasedanju.

Prvič imajo v „splošnem“ razredu dosedanji nevolilci pravico, udeležiti se deželnozborskih volitev. A ta pravica je zelo dvomljiva, kajti poleg njih, ki imajo glas samo v tej kuriji, imajo volilno pravico tudi vsi oni, ki so že izvolili svoje poslance v veleposestniški, mestni ali pa kmetijski kuriji. Dosedanji nevolilci so dobili glasovnico, ampak gospodje v deželnem dvorcu so jim s pluralno volilno pravico zmanjšali možnost, izvoliti si svoje zastopnike, kolikor so le mogli. Volilna reforma, ki bi bila imela brezpravnemu prebivalstvu dati pravičje, je v resnici sestavljena proti njemu, proti delavstvu, v prvi vrsti proti socialni demokraciji. Njen pravi namen je absolutna klerikalna večina v deželnem zboru in odboru ter izključitev delavstva.

Klerikalci so pravi očetje te reforme, ki naj bi bila neprestopna barikada za delavstvo. Liberalci so se jim vdali za borno ceno dveh mandatov v ljubljanskem mestnem razredu. Nemški veleposestniki so pa lahko pritrdili, ker so jim klerikalci in liberalci priznali ne le dosedanji nezaslišani privilegij, temveč so jim dali z določbo, da se morejo izpremembe o §§ 1., 2., 3., 11., 12. in 46. deželnozborskega volilnega reda skleniti le ob navzočnosti najmanj dvainštiridesetih poslancev, v roke moč, da **preprečijo zanaprej vsako volilno reformo**, ki jim ne bi zagotovila nezaslišanih pravic.

Politična kupčija, ki se je izvršila s to protidelavsko reformo, je tembolj razdražljiva, ker sta obe slovenski stranki v deželnem zboru zatajili tisto načelo, ki sta ga bili nešteto krat slovesno povdarjali: Liberalna in klerikalna stranka sta ponovno javno, tudi v deželnem zboru trdili, da se bojujeta **za splošno in enako volilno pravico** s proporcionalnim zastopstvom, torej za tisto politično pravico, kateri je socialno-demokratska stranka posvetila največ dela in žrtev, za tisto volilno pravico, ki bi edina zagotovila **socialno in narodno enakopravnost** v deželni politiki.

Neodpustno je to politično izdajstvo!

Splošna in enaka volilna pravica bi dala v sedanjih razmerah seveda klerikalni stranki večino v deželnem zboru; liberalna stranka bi z njo dosegla toliko mandatov, kolikor ima politične moči v deželi. Nemo goče pa bi bilo, da bi imelo 50 nemško-fevdalnih veleposestnikov deset mandatov med petdesetimi, v deželi, ki šteje blizu 100.000 volilcev! A delavstvo bi si v malih volilnih

okrajih ob proporcionalnem zastopstvu moralo priboriti vsaj približno toliko zastopstva, kolikor mu gre po njegovem številu in njegovi veljavi. Torej le, da se zapre delavstvu pot v deželni zbor, je bila zatajena splošna in enaka volilna pravica! Rajši sta slovenski meščanski stranki dovolili petdesetim nemškim magnatom deset mandatov kakor razredno zavednim slovenskim delavcem enega!

V težavnih razmerah pojde torej delavstvo v volilni boj. Toda ustrašiti se ne sme težav, temveč mora tembolj napeti vse moči, da doseže kolikor mogoče več vspeha.

Volilci!

Za trinajst se pomnoži število deželnozborskih poslancev. In od vseh teh mandatov naj bi delavstvo ne dobilo ne enega! Ali velja delavstvo res tako malo v tej deželi? Ali res ne zasluži nič drugega kakor nasprotniško preziranje in zasmehovanje?

Pravijo, da morajo biti v deželnem zboru zastopani interesi posameznih slojev. Zakaj pa, da ne bi bili zastopani interesi delavskega sloja? Pravijo, da morajo imeti v deželnem parlamentu tiste pravice, ki vzdržujejo njeno gospodarstvo. Ali nima dežela ničesar zahvaliti delavstvu?

Samo fanatično sovraštvo bi moglo tajiti, da je delavski razred tudi na Kranjskem vsaj tako potreben kakor drugi in da doprinaša deželi najmanj toliko žrtev kakor drugi. Kdo pa zida hiše in cerkve in šole in tovarne po mestih in po deželi, če ne Vi, delavci!

Kdo pa dela na polju in v gozdu, v tovarni in delavnici, v jami in na železnici, če ne Vi, delavci? Kdo vstvarja s svojim trdim delom, ob borni plači, ki ga komaj varuje lakote, narodno bogastvo? Odkod pa izvirajo tiste svote, ki jih rabi dežela za svoje potrebščine, če ne iz Vašega truda-polnega, pogostoma nevarnega dela?

In davščine! — Kaj ne plačujete doklad in naklad posredno sami ob stanarini za nelepa, nevesela, čisto nezdrava bivališča, ob grizljeju kruha in ob požirku krščenega vina?

Pa vendar naj bi ostali brez pravic, brez vpliva na deželno gospodarstvo, na porabo Vaših žrtev, brez besede ob sklepanju deželnih zakonov, ki jih pa morate brez-pogojno slušati?!

Volilci!

Dne 14. decembra Vam je odgovoriti na ta vprašanja. Odgovarjati Vam je v neenakem boju. A če sedaj ne morete izpremeniti nemilega volilnega reda, vendar lahko

protestirate proti neenakosti

in s svojimi glasovi **obsodite** fanatični egoizem nasprotnikov, ki Vam ne privoščijo političnega dihanja.

Boj za splošno in enako volilno pravico se mora začeti dne 14. decembra, a najvspešneje se začne tako, da oddaste čim več glasov za kandidate

jugoslovanske socialno-demokratske stranke.

Volilci!

Izvolitev socialno-demokratskih zastopnikov je politična potreba kranjskega prebivalstva sploh. V času, ko so vsi zatajili najvažnejšo demokratično zahtevo: splošno in enako volilno pravico, je nujno potrebno, da vstopi v deželni zbor vsaj nekoliko ljudskih zastopnikov, ki po svojem programu, po načelih in po izkušnjah svoje stranke nikdar ne opuste te **kar-dinalne zahteve**, temveč se, oprti na zaupanje volilcev, lahko zanjo bojujejo do zmage.

Spomnite se, volilci, da je splošna in enaka volilna pravica prvi pogoj za pravično ureditev narodnih razmer. V imenu narodnosti bodo nasprotniške stranke tudi pri teh volitvah zahtevale Vaše glasove. Volilci, kako so mislile na narodno načelo in na narodno enakopravnost takrat, **ko so utrdile privilegij nemških veleposestnikov?** Ko so priznale desetim zastopnikom nemških fevdalcev paragrafirano pravico, preprečiti vsak politični napredek in vsako narodno izpremembo v deželnem zboru? Zakaj niso bili takrat radikalni? Zakaj niso takrat ostali zvesti načelu splošne in enake volilne pravice? Zakaj niso šli zanjo v boj, ko so vedeli, da bi jih tudi socialna demokracija v takem boju podpirala z vsemi močmi do končne zmage?!

Volilci! Takega boja ne bo, dokler ne bo imela socialna demokracija v deželnem dvorcu svojih zastopnikov, da bude politično vest ostalih poslancev in preprečijo, da bi se najvažnejša politična zahteva pogreznila. Politične, narodne in socialne enakopravnosti ne bo na Kranjskem brez socialne demokracije.

A kdo naj zastopa v deželnem zboru posebne interese delavskega razreda?

Liberalna stranka je meščanska, klerikalna je agrarna. V vaši dobi so pa interesi posameznih razredov tako nasprotni, da jih ne more nihče spraviti pod eno kapo. Živ krst, pa naj bi ga sam sveti duh razsvetlil, ne more enako zastopati interesov kapitalističnega podjetnika in od njega odvisnega delavca; nihče ne more enako skrbeti za veleposestnika-živinorejca in za konsumenta-proletarca. A v deželnem zboru kranjskem so zastopani vsi razredi. Škof virilist zastopa samega sebe brez volitve, veleposestniki imajo za vsakih deset svojih volilcev po enega poslanca; meščani so si izvolili poslance v svoji kuriji, ki se dne 22. decembra pomnoži še za dva, a trgovce in obrtnike zastopata še posebej dva poslanca trgovsko-obrtniške zbornice. In tudi kmetje imajo številno zastopstvo v kmetiskem volilnem razredu.

Delavstva ne zastopa nihče in tudi zanaprej bo le tedaj zastopano, če store volilci četrtega razreda svojo dolžnost in volijo kandidate jugoslovanske socialno-demokratske stranke.

Kdorkoli želi, da se izvrše neizogibni socialni boji, nujno izvirajoči iz obstoječih socialnih razmer brez nepotrebnega fanatizma, brez strupenega sovraštva, v legalnih in civiliziranih oblikah, mora pomagati, da

dobi socialno-demokratsko delavstvo prireren vpliv na deželno upravo in zakonodajstvo. Kajti od koga naj pričakuje delavstvo izboljšanja svojega bednega položaja, če se mu jemljejo najvažnejša legalna sredstva in se mu zapira pot tja, kjer bi se moral slišati njegov glas? Kako naj se tedaj v njem okrepi zaupanje v mirni razvoj in v zakonito pomoč?

Delavci!

Poklicani ste na volišče. Kdor ima 24 let, avstrijsko državljanstvo in biva leto dni na Kranjskem, ima volilno pravico. Porabite jo v svoj prid, glasujte in agitirajte za delavske kandidate, za kandidate jugoslovanske socialne demokracije!

Dobro Vas pozna dežela, kadar Vas potrebuje! Deželno gospodarstvo je na slabih nogah. Da se popravi, hočejo zvišati davek na žganje. Od najsiromašnejših revežev naj bi bil dober denar za saniranje deželnih financ. Niti vinarji žganjepivcev se ne prezirajo, kadar je prazna denarna mošnja, dasi je v deželi dosti bogatinov, ki bi z eno roko lažje plačali ves deficit dežele kakor Vi svoje borne vinarje. Tu in vselej, kadar žele Vaših žrtev, Vas najdejo. A ne poznajo Vas, kadar kriči Vaša beda, kadar potrebujete pomoči in podpore! In poznali Vas ne bodo, če se ne oglasite na ves glas, če si ne priborite zastopnikov tja, kjer se kuje usoda deželnega prebivalstva!

Dne 14. decembra imate priliko. Porabite jo!

Protestirajte proti političnemu izdajstvu!

Manifestirajte za splošno in enako volilno pravico!

Glasujte za politično enakopravnost!

Izpričajte s svojimi glasovi veljavo delavstva!

Volite kandidate jugoslovanske socialno-demokratske stranke!

Deželni volilni odbor.

Deželna konferenca za Kranjsko.

V nedeljo je bila v hotelu «Ilirija» v Ljubljani deželna konferenca jugoslovanske socialno-demokratske stranke za Kranjsko, ki je imela v vsakem oziru jako lep uspeh. Prvo je, da ni bilo še na nobeni deželni konferenci take udeležbe, zlasti kar se tiče števila zastopanih krajev. Nazočih je bilo 83 sodrugov, ki so zastopali vse za stranko važnejše kraje. Konferenca pa je naredila najboljši vtisk tudi s podanimi temeljitimi referati, z resno debato in z izvrstnim razpoloženjem udeležencev, o katerem se lahko izreče upanje, da se prenese tudi na sodruga po deželi.

Konferenco je otvoril v imenu sklicateljev sodrug Anton Kristan.

Za predsednika sta bila izvoljena sodruga Miha Čobal in Josip Petrič, za zapisnikarja pa sodrug Vehovec.

Dnevni red je obsegal sledeče točke: 1. Dopolnilne deželnozborske volitve na Kranjskem. 2. Organizacija. 3. Tisk.

Ko se je izvolila komisija za pregledovanje mandatov, je poročal sodrug Anton Kristan o prvi točki. Dne 14. decembra so dopolnilne volitve za kranjski deželni zbor iz splošne kurije, dne 22. decembra pa iz mestne kurije v Ljubljani. Socialno-demokratska stranka mora skleniti, kakšno stališče zavzame. Kot stranka boja in kot stranka delavstva bi se morala udeležiti volitev tudi tedaj, če bi imela črno na belem, da je vsak pozitivni uspeh izključen, ker mora porabiti volilno dobo, da pouči volilce o svojem programu, o nasprotju med socialno demokracijo in meščanskimi strankami, da razširi agitacijo in utrdi svojo organizacijo. Volilni boj bo za stranko res težak, ker so združeni nasprotniki namenoma sestavili tako volilno reformo, od katere pričakujejo, da onemogoči delavstvu vsak uspeh. Vendar je pa prav mogoče, da so se nasprotniki zmotili; če storé vsi pristasi stranke svojo dolžnost, dožive nasprotniki lahko prav neprijetno razočaranje. V tistih okrajih, v katerih imamo močne organizacije, se razume samobesbi, da moramo iti na vsak način v volilni boj. Če ne bi sami hoteli, zahtevajo organizacije udeležbo. Drugo je vprašanje glede na tiste okraje, o katerih vemo, da nima stranka v njih še korenin. Sami sebe nečemo varati z neutemeljenimi upi. Vendar pa, če vemo, da v tem in onem kraju ne moremo zmagati, še nimamo povoda, pustiti

take okraje popolnoma v nemar. Tudi tam, kjer je pričakovati prav malo glasov, kaže imenovati kandidate, da dobe tisti somišljeniki, ki jih imamo, priložnost, oddati svoje glasove za socialno demokracijo, mi pa da spoznamo natančnejše položaj v takih okrajih in da dobimo podlago za pospeševanje svoje organizacije. Govornik poroča, da je dobil v tem smislu izraze želja mnogih sodrugov in predlaga zato, naj kandidira stranka v vseh okrajih. (Splošno pritrdjevanje.)

Soporočevalec sodrug Etbin Kristan razvije ves historiat kranjske deželnozborske volilne reforme in dokazuje, da so liberalci in klerikalci zatajili slovesno naglašano načelo in obljubo, da se bodo z vso močjo in brezpogojno bojevali za splošno in enako volilno pravico. Volilni red, ki ga je dobila kranjska dežela, je plod kompromisa med klerikalci, liberalci in nemškimi veleposestniki. Sklenjen je očitno proti delavstvu. Ali deželnozborske stranke niso le za sedaj vrgle splošne in enake volilne pravice v vodo, temveč so dali veleposestnikom moč, da preprečijo vsako nadaljno reformo, če se le odstranijo iz zbornice. Boj za splošno in enako volilno pravico, ki je neizogiben pogoj demokracije in enakopravnosti, je torej silno otežkočen. Toda delavstvo ne sme opustiti te zahteve za nobeno ceno, ker brez nje ne more nikdar priti do politične veljave. Boj za splošno in enako volilno pravico se pa ne sme kar nič odlašati, kajti vse izkušnje pri nas in v drugih deželah nas uče, da se enkrat izgubljeno zanimanje za politična vprašanja pretežko povrne. Naravni začetek tega boja je nastop pri razpisanih volitvah. Udeležba socialne demokracije pri teh volitvah ima v prvi vrsti značaj protesta proti sedanjemu volilnemu redu in značaj manifestacije za splošno in enako volilno pravico, za katero se mora boj potem nadaljevati brez nehanja do končne zmage. Naravno je, da se bo delavstvo lažje bojevalo, če bo imelo bojevnike tudi v deželnem zboru. Zaradi tega se morajo torej napeti vse moči, da se doseže uspeh. Kakšno stališče zavzamejo nasprotniki, je še nekoliko nejasno. Očitno je pred vsem svetom, da se mečejo liberalci za klerikalci kakor stara devica za mladeničem, in mogoče je, da doživimo liberalno-klerikalni kompromis. A vse take kombinacije nimajo prevelike cene; socialna demokracija mora iti svojo pot in mora tembolj odločno stopiti v boj, ker je ona danes edina resnično protiklerikalna stranka na Kranjskem. Predlog sodruga Antona Kristana je popolnoma umesten in priporočljiv.

Več sodrugov iz zunanjih okrajev je govorilo v enakem smislu. Nato se je izvolila komisija za predlaganje kandidatov.

Sodrug Kočmur je kot poročevalec komisije za pregledanje mandatov poročal, kateri kraji, odnosno katere organizacije so zastopane in je predlagal, da se priznajo vsi mandati, ker so vsi pravilni.

Opoldne se je prekinilo zborovanje za eno uro.

Popoldne je poročal sodrug Anton Kristan o kandidaturah, ki jih je priporočila komisija. Ko so podali nekateri sodrugi poročilo o položaju v svojih okrajih, se je predlog komisije za vse okraje soglasno en bloc sprejel.

O drugi točki «Organizacija» je poročal sodrug Anton Kristan, ki je podal sliko stanja organizacij po deželi, in naglašal potrebo, da se v smislu organizacijskega statuta ustanovi deželna organizacija s svojim odborom. Po obširnem poročilu je predložil sledečo resolucijo:

«Deželna konferenca izreka: Pogoj vsakemu političnemu pozitivnemu uspehu je neutrudljivo delo na organizatoričnem polju. Vsled tega je nujna potreba, da se kmetiško in delavsko ljudstvo na Kranjskem še bolj organizira v soc.-dem. stranki nego je bilo to doslej. Zategadelj se morajo socialistične ideje še vse bolj razširjevati. Dež. konferenca povdarja ponovno, oziraje se na strankini organizacijski statut:

Vsak državnoborski volilni okraj, oziroma vsak volilni okraj splošne deželnozborske kurije tvori na Kranjskem okrajno politično organizacijo, kateri stoje na čelu, odbor izvoljen od sodrugov na okrajni konferenci. Tem odborom naložujejo okrajni zaupniki (predsedniki odborov), ki tvorijo skupno z deželnim izvrševalnim odborom strankino deželno zastopstvo. Izvrševalni deželni odbor se voli na deželni konferenci za dobo dveh let. Šteje sedmero članov, katerim ob strani stoji kontrola, obstoječa iz treh članov.

Sodrugi vsakega kraja morajo biti organizirani v krajevni (lokalni) politični organizaciji. Ako je le 8 do 10 sodrugov na enem kraju, naj ustanove tako organizacijo na shodu po § 2. ter jo takoj prijavijo okrajnemu odboru (v slučaju, če tega ni, deželnemu odboru). Posamezni sodrugi naj se prijavijo direktno okrajnemu odboru, (kjer tega ni, naravnost deželnemu odboru).

Vsak sodrug mora plačevati 10 vin. mesečno strankinega davka v smislu sklepov strankinih zborov. Sodrugi na Kranjskem pa morajo od sedaj za naprej prispevati še daljših 10 vin. mesečno v deželni volilni sklad tako, da mora vsak sodrug prispevati skupno po 20 vin. na mesec.

Vsakega sodruga dolžnost je, da razširja strankino časopisje in podpira po svoji moči strankin tisk sploh.»

O predmetu se je razvila temeljita debata, katere so se udeležili sodrugi Kočmur, Čobal, Etbin Kristan, Mlinar, Anton Kristan, Mudrovčič, Malovrh, Kokalj in Bartl. Po zaključnem govoru sodruga Antona Kristana se je resolucija soglasno sprejela.

V politični odbor deželne organizacije so bili izvoljeni sodrugi Buda, Grdadolnik, Kočmur, Udovč, Petrič, Bartl, Anton Kristan; v kontrolo sodrugi Brozovič, Vičič in Vehovec.

O tretji točki «Tisk» je poročal sodrug Bartl. Naglašal je važnost časopisja za življenje stranke ter je pojasnil, kako se je publicistika stranke zadnje leto razvijala. «Rdeči Prapor» izhaja sedaj po dvakrat na teden, po dvakrat na mesec imamo «Naprej», ustanovila se je «Delavska Tiskovna Družba», ki je izdala že celo vrsto prepotrebnih knjižic. Vendar pa se mora priznati, da vse to ne zadostuje potrebam stranke; pomanjkljaj se občuti zlasti ob volilnem času. Umevno je, da se razvija naše časopisje težje kakor meščansko, ki ima bogata sredstva na razpolago. Toda če bi organizirano delavstvo bolj odločno agitiralo, bi se tudi naš tisk lahko razvil. Kar se tiče glavnega glasila, nam mora biti na vsak način cilj, da se razvije v dnevnik, brez katerega ne more stranka trajno izhajati. Za sedaj pa morajo storiti zaupniki in sodrugi sploh vse, kar le morejo, da se razširi dvakratna izdaja. V volilnem času bo list naše glavno agitacijsko sredstvo in vsak politični uspeh bo odvisen od naših tiskovnih uspehov. Tudi zanimanje za «Delavsko Tiskovno Družbo» se mora povečati. Njeno dosedanje delovanje je pokazalo, kako potrebna je bila ustanovitev. Treba je nabirati nove člane, razširjati knjižice in izpopolniti kolportazo.

Sodrug Etbin Kristan govori o predmetu in daje zaupnikom praktične nasvete, katerih izvršitev bi lahko močno povzdignila naš tisk.

S tem je bil dnevni red izčrpan.

Predsednik sodrug Miha Čobal je resumiral vspehe konference in apeliral na zaupnike, naj izvrše sklepe v svojih okrajih ter naj nemudoma začno z agitacijo. Z burnimi živjoklici na socialno-demokracijo se je tedaj zaključila konferenca ob 1/5. popoldne.

Politični odsevi.

V Pragi je bil v nedeljo mir. Baronu Becku in še nekaterim drugim je menda padel kamen od srca, ker ni padalo kamenje po šipah in tablah. Kajti karkoli bi bila vlada storila v slučaju novih nemirov, bilo bi napačno. Če bi bila razglasila izjemno stanje, s katerim je policija že zugalala, bi bil pri čeških strankah ogenj v strehi, če ga ne bi bila razglasila, bi bili zatulili nemški nacionalci. Iz te zadrege je vlada pač rešena. A če bodo oficiozi zaraditega tolkli po velikem bobnu, kakor da bi to bil konec krize, bo veselje zelo kislo. Nedeljni mir v Pragi je bil le še lokalnega pomena, v splošni notranji krizi se pa še ni nič izpremenilo. Pa tudi praška tolažba je prav majhna, kajti mir se je ohranil največ vsled tega, ker so bili «Pr-kopi» zaprti z žandarskimi kordoni in ni smel nihče stopiti tja.

Ministrski predsednik baron Beck konferira neprenehoma z voditelji strank. Tudi z Luegerjem je imel daljši pogovor. Vendar se pa v krizi ni izpremenilo nič.

Delegacijsko zasedanje se je v soboto zaključilo. Slovenski delegatje so glasovali za vojni proračun. Kdo bi bil sploh dvomil o tem? Šusteršič se je držal sila diplomatično, govoril je, da dovolijo Slovenci vojnemu ministru proračun z ozirom na zunanji položaj Avstrije, na balkanske dogodke, na jugoslovansko vprašanje i. t. d. Aneksija Bosne in Hercegovine je bila torej slovenskim delegatom izvrstna preteveza. Kako naj bi se bili izgovarjali, če ne bi bilo te aneksije? Zakaj tistih političnih nadoletnikov menda ni mnogo na Slovenskem, ki bi verjeli, da bi znali slovenski delegatje odreči vojaškemu ministru, kar zahteva.

V ogrski tovarni za naboje Manfreda Weissa je z dovoljenjem trgovinskega ministrstva odpravljen nedeljski počitek, da se lahko zgotové patrone, ki jih je naročila avstro-ogrška vojna uprava.

Bolgarsko-turške obravnave se nadaljujejo. Bolgarski trgovinski minister Ljapčev je prispel s svojim tajnikom Mičevom v Carigrad in je takoj obiskal velikega vezirja in ministra za zunanje zadeve.

O misliji princa Gjorgja, ki je bil v Peterburgu sprejet od carja, trdijo srbski vladni listi, da je imela velikanski uspeh. Nasprotno pa pravijo časopisi, ki so navadno dobro poučeni o ruskih dogodkih, da se je princevsko potovanje popolnoma ponesrečilo. Jurček je bil sicer spodobno sprejet, ampak povedalo se mu je, da se Rusija zaradi Bosne ne bo spuščala na vojno in svetovalo se mu je, naj bo pametnejši.

Nemški cesar Viljem si zna res pridobivati simpatije svojega naroda! Iz neke publikacije angleškega tiska izhaja na dan, da je dajal Viljem Angležem ob času angleško-burske vojne dobre svete, kako bi lažje premagali Bure. Vilček se celo baha, da je lord Roberts vodil vojsko in zmagoval popolnoma po njegovem načrtu. Lord Roberts bo

tako uljuden, da ne bo dementiral novodobnega Aleksandra. Ampak kaj naj si misli nemški narod, če vidi, da se njegov cesarček še postavlja, kako da je pomagal Angležem in kako da je nastavljal nogo Burom, ki so najbližji sorodniki Nemcev? — Zaradi angleškega članka, ki to pripoveduje, imajo sedaj na Nemškem sploh lepe homatije. Kancelar Bülow je vložil svojo demisijo, katere pa Viljem ni sprejel. In zdaj pripoveduje historijo vsak list drugače in vsak hoče biti najbolje poučen. Enkrat je Bülow kriv, da ni bral interijerja, preden je šel v tisk, drugi ni Bülow nič kriv, pač pa poslanik v Haagu pl. Müller, tretji je iztaknil tajnika iz zunanega urada pl. Schoena kot krivca. Ampak kaj pomaga iskati, kdo je kriv, da je prišla stvar v javnost, ko je vendar edino važno to, da je Vilček, po »božji milosti« cesar nemški, blamiral nemški narod, ko je ne le čvkel, ampak tudi v dejanju uganjal osarije?

Izprememba na srbskem prestolu. Berlinski »Lokalanzeiger« javlja, da je avdijenca srbskega kraljeviča Gjorgja pri ruskem carju veljala v prvi vrsti vprašanje izprememe na srbskem kraljevskem prestolu. Kralj Peter se baje namerava odpovedati prestolu proti primerni apanaži in se stalno nastaniti v Parizu. Prestol bi naj takoj zasedel kraljevič Gjorgje. Car je baje že pritril temu načrtu in sicer pod pogojem, da se kraljevič Gjorgje zaveže, da Srbija, ne bo preje pričela vojne, preden ne bo izpregovorila končne besede evropska konferenca. Takoj po nastopu vlade bi imel Gjorgje imenovati za ministrskega predsednika Pašića, ki bi sestavil nov kabinet, v katerega bi vstopili vsi ugledni srbski politiki. Srbska vlada zanika vse podobne vesti.

Domače stvari.

Pred ljubljanskim deželnim sodiščem se je v pondeljek začela glavna obravnava proti demonstrantom, ki so obtoženi, da so se udeležili izgrediv, vsled katerih so bila v septembrskih dneh poškodovana različna nemška poslopja v Ljubljani. Za ljubljansko sodišče je to prava monstre-razprava. Obtožencev je 14 in sicer: 22 letni trgovski pomočnik Ernest Windischer, 34 letni tovarniški upravnik Feliks Potnik, 40 letni zavarovalni potnik France Stuart, 29 letni solicator Stefan Kamenšek, 21 letni mizarški pomočnik Andrej Koren, 23 letni hlapec Jožef Bajželj, 20 letni delavec France Parkelj, 25 letni hlapec Jakob Turzan, 20 letni krojaški pomočnik Milan Makar, 18 letni ključavničarski pomočnik Ignac Mravlje, 20 letni urarski pomočnik Stanislav Rekar, 17 letni delavec Alojzij Cvelbar, 22 letni hlapec Anton Hojnik ter 25 letni hlapec Ivan Kimovec. Obtoženi so, da »so v Ljubljani v zvezi z neznanimi storilci z lučanjem kamenja, deloma tudi z udarci s palicami in po onesnaženju s črnilom hudobno poškodovali na posebej naštetih poslopih in prodajalnah tujo lastnino — kakor šipe, svetilke, napisne table — v 50 kron presegaajoči vrednosti, ter je zamogla iz tega nevarnost za življenje, zdravje in telesno varnost nastopiti«. — Obtožnica dolži vse obdolžence hudodelstva javne sile po § 85. a) in b) kaz. zakona, povrh Windischerja prestopka zoper javne naprave in naredbe po § 311. kaz. zakona, Antona Hojnika pa prestopka po § 320. e) kaz. zakona. V razlogih pravi obtožba: Po protestnem shodu dne 18. septembra 1908 zvečer se je razsula silno razburjena množica v mesto, največ proti kazinskemu poslopiju. Brez posebnih težav so se prerinili ljudje preko policijskih kordonov v Wolfvih in Šelenburgovih ulicah v »Zvezdo«, kmalu po 10. uri ter pričeli s kamenjem bombardirati vse kazinske prostore v pritličju, posebno kavarno in stekleno verando pri restavraciji. Cel naval še ni trpel pol ure, a že je bilo vse, kar je steklenega, do malega pobito. Našlo se je v notranjih prostorih vse polno kamenja do velikosti otročje glave. Poškodovanega je bilo precej gostilniškega inventarja. Škoda znaša skoro 4000 kron. Napad je bil nepričakovan in nenavaden, gostje so pri prihodu množice obstali na svojih sedežih. Vsled tega je bila velika nevarnost, da bi kamenje in pa razbite šipe kakega človeka ne zadele. Tekom noči od 18. do 19. septembra 1908 so sledili še napadi. Poslopje »Kranjske hranilnice« so demonstrantje pričeli s kamenjem tako silno ometavati, potem ko so preje ugasnili blizu stoječe cestne svetilke, da se je še naslednjega dne našlo za železno ograjo več kakor 1000 kamnov. Za življenje slug in stražnikov Gostiča, Kastelica, Kurenta in njih že v pritličju spetih družin je bila velika nevarnost, ker je kamenje padalo brzo in na gosto. Škoda 405 K. Pri poslopiju takozvane nemške gimnazije je pobitih tudi 28 šip. Škoda 40 K 80 vin. Ze po 10. uri zvečer so demonstrantje razbili s kamenjem tudi več šip pri privatnem stanovanju deželnega predsednika ter pri pisarnah računskega oddelka. Škoda 111 K 88 vin. Posebno silovit je bil napad na hišo posestnika Reisnerja na Resljevi

cesti. Demonstrantje so kamenje lučali na parterna okna, prvo in drugo nadstropje. Razbitih je bilo okoli 40 šip, pa 6 žaluzij z napisnimi tablam. Kamenje je frčalo s tako silo, da je prebilo ne le dvojne šipe, temveč tudi še žaluzije. V sebah se je našlo 61 kamnov. Ker je družina že spala, je bila posebno tu velika nevarnost. Škoda 400 K. Obširnemu poslopiju Mahrovega zavoda na Cesarja Jožefa trgu, so se storilci približali od vseh strani, pobili okoli 100 šip in provzročili 131 K 4 vin. škode. Kamenje je letelo tudi v sobe v prvem nadstropju, kjer so spali posli. En kamen je zadel gospodarico Potisek v hrbet, ne da bi jo poškodoval. V poslopiju samem se je našlo še 91 kamnov. Na zavodu Huth so bila okna od znotraj zaprta z lesenimi oknicami. Razbitih je bilo vsled tega le 53 šip (škoda znaša 65 K 4 vin.), celo v drugem nadstropju. Na nemškem otroškem vrtcu v Streliških ulicah so bile skoro vse šipe pobite. Škoda 985 K 72 vin. Tudi »Tonhalle« in pa poslopje realke so obsipavali demonstrantje s kamenjem in napravili pri prvem poslopiju na razbitih šipah 116 K 69 vin., pri drugem 113 K škode. Več kamnov je pri obeh poslopijih priletelo v stanovanja in je bila pri »Tonhalle« družina slug, v stanovanju realke pa Otilija Junovicz, v posebni nevarnosti. Obilo škode, ki presega pri vsakem poškodovanih skoro znesek 50 kron, provzročili so demonstrantje tudi pri mnogih prodajalnah, kjer je bilo povsod pobitih več šip odnosno poškodovane ali uničene napisne table. Silovitosti so se v manjši meri ponavljale v noči od 19. do 20. septembra 1908. Nekaj takih zlobnih poškodb se je pa dogodilo še celo v noči od 20. do 21. septembra 1908, deloma so se napadi pri že poškodovanih poslopijih ponavljali. Na vprašanje, zakaj da so se vršili opisani izgrediv, ki so po celi Ljubljani provzročili škode blizu do 10.000 K, ni težko odgovoriti. Naperjeni so bili proti nemškim prebivalcem Ljubljane, v prvi vrsti proti trgovcem nemške narodnosti in potem tudi proti vsem zavodom, ki jih smatra širše občinstvo za nemško posest. Demonstrantje, ki so se razburili na protestnem shodu v »Mestnem domu«, so hoteli maščevati svoje rojake, napadane nekaj dni preje v Ptuj, na nemških prebivalcih v Ljubljani, ki niso dali nobenega povoda k temu napadu. Vodilna misel pri teh izgredivih je bila, da je treba osvete za »Ptuj«. Premišljeno in deloma tudi jako previdno ravnanje demonstrantov, ki so tako brzo našli po mestu vsa nevšečna jim poslopja, da varnostna oblast niti enega napada ni zamogla preprečiti, — kaže pa tudi, da je bil vsaj večji del izgredivnikov že na večer 18. septembra 1908 dobro poučen, kaj da je treba vse storiti v kvar Nemcem v Ljubljani. Vsi izgredivniki so se takoj po končanem shodu v »Mestnem domu« obrnili proti poslopiju kazine in potem so hodili okoli po mestu, kakor bi jih kdo vodil. Pri mnogih prilikah so se čuli tudi klici, kakor »tukaj ne, naprej«, »sedaj gremo k...« Le takorekoč po pomoti se je poškodovalo nekaj lastnine meščanom slovenske narodnosti. Prostor pri kazini so bili dobro razsvetljeni in vsi izgredivniki so morali že od daleč videti, da se v kavarni in restavraciji nahaja obilo gostov. Vsak izgredivnik, ki je lučal kamenje v stanovanja, je moral imeti tudi zavest, da spravlja v nevarnost človeška bitja. Pa tudi vsakdo, ki se je izgredivnikom pozneje pridružil, je moral vedeti, da se je in da se bode tuja lastnina v večjem obsegu poškodovala, in vedel je tudi, da utegnejo priti v nevarnost še človeška bitja. Vseh 14 obtožencev je nujno sumljivih, da so se demonstrancije udeležili koj spočetka. Pred kazinskim poslopijem je videl stražnik Gerlovič obdolženca Ernesta Windischerja, ko je vrgel kamen v okno kazine, nekaj pod stekleno verando. Hotel ga je prijati, a Windischer je Gerloviču rekel: »Pustite me in hodite tiho, dobite od mene 100 kron«. Stražnik Gerlovič je zalotil tudi obdolženca Franceta Stauta, ko je s palico tolkel po oknu, obdolženca Srečka Potnika pa je videl, ko je vrgel kamen v kavarniško okno pri kazini. Obdolženec Andrej Koren pravi, da je bil pač v gruči ljudi, odkoder je letelo kamenje, da pa ni vrgel nobenega kamna. Stražnik Vrečar in Grošelj pa sta ga baš zalotila pri lučanju kamna. Obtoženec Jožef Bajželj priznava, da je hodil z demonstranti okoli po mestu, bil je tudi pred kazino in drugje. Končno ga je stražnik France Telban zasačil pri Bambergovih hišah, ko je lučal tjakaj kamenje. Obdolženec France Parkelj priznava, da je hodil z demonstranti in vrgel kamen proti realki, ko je hotel vreči še enega, ga je aretirala stražnik Čuček. Obdolženec Jakob Turzan pravi, da se je izgredivnikom pridružil že v Šelenburgovih ulicah, da ni vrgel nobenega kamna. Stražnik Goričan je pa pri njem še pri realki našel v žepu kamenje. Obdolženec Milan Makar se zagovarja, da je sledil demonstrantom bolj iz radovednosti, a pri Mahrovem zavodu je ravno pobiral kumenje, ko ga je stražnik Grošelj zalotil. Obdolženec Ignacij Mravlje je metal pri Perschetovi prodajalni kamenje v sve-

tiko, a zalotil ga je pri tem stražnik Sitar. Obdolženec Stanko Rekar je bil že na večer 18. septembra 1908 pri »Mestnem domu« in potem v »Zvezdi« ter pri »Tonhalle«. Ni skoro mogoče misliti, da se ne bi bil udeležil zlobnih napadov na tujo lastnino že ta večer. Stražnika Pust in Steklasa sta ga namreč zalotila pri Trdinovih ulicah na Dunajski cesti, ko si je nabiral kamnov v žep. Obdolženec Stefan Kamenšek je bil pred kazino, pred »Tonhalle« in potem pri poslopiju realke. Stražnik Gerlovič ga je zasačil, ko je vrgel proti poslopiju kamen. Zagovarja se, da je za šalo vrgel skatljico za žvepljenke. Tudi je sumljiv, da se je udeležil napada na restavracijo na južnem kolodvoru v noči 19. do 20. septembra 1908. Več verodostojnih prič ga je opazovalo, ko je hodil zelo dobre volje tamkaj okoli in dajal znamenja s palico, nakar so naenkrat zažvenketale šipe. Obdolženec Anton Hojnik je bil šele na večer 20. septembra 1908 ob pol 8. v Knafovih ulicah zasačen, ko je metal v poslopje nemške gimnazije kamenje. Orožniku Martinu Modicu, ki mu je napovedal aretacijo, je rekel, da se piše Anton Podgoršek. Istega večera okoli 10. ure je obdolženec Janez Kimovec v večji gruči izgredivnikov stal pred Somnitzovo prodajalno v St. Peterskih ulicah in je tolkel s palico po reklamni uri. Istega večera je nad Somnitzovo prodajalno bilo pri stanovanju Marije Baltić pobitih 5 šip, vrednih 5 kron. Obdolženec Alojzij Cvelbar priznava, da je bil navzoč pri napadu na Cantonijevo prodajalno in da je vrgel kamen v Hudabivnigovo stanovanje in ubil šipo na balkonu. — O razpravi bomo, kolikor dopušča prostor, poročali.

Idrijski občinski odbor je deželna vlada po zahtevi deželnega odbora razpustila. Za gerenta je — tudi na predlog klerikalne večine deželnega odbora — imenovan penzionirani davčni kontrolor Josip Zazula. Tudi iz teh slučajev se lahko ugane, kakšen veter piha med deželno vlado in klerikalci. Za prisednike gerentu so imenovani klerikalec Golia, liberallec Karol Svoboda in socialni demokrat Ivan Štravs. Nove občinske volitve bodo v šestih tednih.

„Rdečl Prapor“

izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Shodi.

Idrija. V soboto 7. nov. zvečer predavanje v društvu. Predaval bo sodr. Ant. Kristan. — V nedeljo shod ob 9. uri ob lepem vremenu na trgu pred starim gledališčem, ob slabem vremenu v dvorani pri »Črnem orlu«. Govorila bodeta sodr. Anton Kristan in posl. Eng. Gangl.

Sp. Idrija. 8. t. m. v nedeljo ob 3. uri shod v prostorih Stefana Lapajnet. Govoril bo sodr. Anton Kristan. — Pridite vsi!

Logatec. V nedeljo zvečer ob 9. uri shod v gostilni pri Kuncu. Govoril bo sodr. Anton Kristan. Sodrugi, pridite vsi!

Dopisi.

Pulj. (Istrske volitve.) V nedeljo je bila, kakor znano, v Istri volitev iz splošne kurije za deželni zbor. Izid je v hrvatsko-slovenskih volilnih okrajih tak, kakršen je bil pričakovati, kar se tiče kandidatov. Kdor pozna istrske razmere, je moral vedeti, da morajo biti pri teh volitvah izvoljeni kandidatje slogaskega »Političnega društva«. Ampak če se je v tem oziru izpolnilo pričakovanje, se ni v drugem. Med narodnjaškimi volilci ni bila senca tistega navdušenja kakor v prejšnjih časih in politični mešetarji so morali napeti vse moči, da so spravili na volišče število volilcev, ki oddaleč ne odgovarja njihovemu številu ob zadnjih deželno-zborskih volitvah.

Kar se tiče jugoslovanske socialno-demokratske stranke, smo lahko popolnoma zadovoljni z vspehom. Ob prvem javnem nastopu je dobil naš kandidat 750 glasov, izmed katerih so jih pač ljubezne komisije razglasile okrog 200 za neveljavne. Samo v puljski okolici so jih razveljavili 72; a prav tukaj so vsakogar presenetili socialistični glasovi. V puljski okolici je bilo za sodruga Jelčiča oddanih 405 glasov, brez tistih, ki so baje neveljavni, torej 333. To častno število je tembolj pomembno, ker je bil pritisk nasprotnikov naravnost neverjeten. Zlasti na Labinjsčini je bil nezasišan skandal, kar so uganjali popi proti nam,

Prva domača slov. pivovarna G. Auerjevih dedičev
v Ljubljani, Wolfsove ulice št. 12 --

pod novim strokovnim vodstvom priporoča slavnemu občinstvu in spoštovanim gostilničarjem svoje novo varjeno, priznano izborna pivo v sodih in steklenicah.

ki se tudi v agitaciji nismo mogli dovolj razviti, ker nam je primanjkovalo sredstev na vseh koncih in krajih. Vendar smo popolnoma dosegli svoj namen. Socialno-demokratska misel je zanešana v marsikatero skrito va, za katero se po svetu niti ne ve, da obstoji.

Čudne zgodbe so bile pa v narodnjaškem taboru. Ko so narodnjaki ustanovili »Narodno Delavsko Organizacijo«, so svojim zapeljanim članom obljubili, da jih bodo vpoštevali ob vsaki priliki. Ni torej čudo, da so zahtevali pri volitvah en okraj zase in sicer se jim je posebno prikupil šesti okraj. Gospodje od političnega društva so pa ostali gluhi in so postavili kandidate po vsaki volji. Med člani »N. D. O.« je nastal vsled tega pravi punt, kajti spoznavati so začeli vendar, da jih imajo narodnjaški gospodje le za stafažo. Situacija je postala za Laginjo in njegove ljudi tako kritična, da so morali razmišljati, kako bi potolazili razburjene duhove. Tedaj so se domislili prave predpusne burke: dovoliti »Narodni Delavski Organizaciji«, da kandidira — v Pulju, torej tam, kjer je absolutno izključen vspeh. Pri tem so pa imeli se poseben namen.

Italijanski nacionalisti so bili tako pametni, da rajši niso kandidirali, kakor da bi se bili šli blamirati. Svojim volilem so priporočali, da naj ostanejo doma. S kandidato »N. D. O.« so mislili narodnjaki prisiliti italijanske nacionaliste, da bi šli glasovat za socialista (spekulacija na sovraštvo zoper narodnjake!) in potem bi podtikali socialistom zopet zvezo z italijanskimi liberalci. Bila bi na vsak način dobra kupčija. In res! dne 24. oktobra razglase na shodu v »Narodnem Domu« Lacka Križa za kandidata. Križ se je skoraj jokalo veselja, da sme biti kandidat! Drugi dan objavi smešni »Omnibus« fulminanten oklic: Kdor je Slovan, bo volil Lacka Križa; Križ bo rešil slovanstvo Pulja! Bum, bum, bum!... Ampak — Križev veselje je bilo zelo kratkotrajno in slovanstvo je prišlo kmalo zopet v staro nevarnost. Laginja in Križ sta napravila račun brez krmarja. Zjutraj je bil oklic v Omnibusu, a š s tisti dan je izšel drug oklic, tiskan v Krmpotičevi tiskarni (niti v Laginjevi ne!), oklic »Političnega društva za Istro«, ki poziva puljske Hrvate in Slovence, da naj se — vzdrže glasovanja in naj prepuste boj Italijanom. Razume se, da so bili narodnjaki sedaj vsi zbegani. Prvič je Laginja prelomil v deželnem zboru zastavljeno besedo, drugič se je moral pokoriti Mandiču kot predsedniku »Političnega društva«. (Laginja ni niti odbornik; zakaj da ne, povemo ob drugi priliki). Moral je iti h Križu in ga prositi za božjo voljo, naj se odpove kandidaturi, ker je sicer zopet »sloga« v nevarnosti. Križ je — hočeš, nočeš, moraš — ubogal in je odčelil dvadnevno kandidato, ki ga je bila bolj osrečila kakor njegovo rojstvo. Tako se je izvršila otročja politična komedija s popolno blamažo Laginje, Križa in nesrečnih delavcev v »N. D. O.«. Tako se igrajo v Istri »izkušeni politiki«.

Strokovni pregled.

Odbor rudarske zadrage II. skupine c. k. okrožnega rudarskega urada v Celju in za rudarstvo v Zagorju je imel 14. vinotoka 1908 ob 9. uri dopoldne sejo v gostilni gosp. Ant. Jana v Zagorju ob Savi s sledečim dnevnim redom: 1) Posvetovanje zoper naplavo v Trbovljah in Zagorju. 2) Posvetovanje o dopisu trboveljske občine. 3) Razni nasveti. Navzih je bilo 5 odbornikov in sicer: Načelnik Fran Peterlin II. Mart. Repovš III. Ivan Hauptman, Anton Topolšek, Gaspar Turnšek. Načelnik konstatira, da je seja sklepna in imenuje odbornika M. Repovša III. za zapisnikarja. 1.) K prvi točki prečita načelnik resolucijo, ki je bila 14. vinotoka 1908 na rudarskem shodu sprejeta, in se sklene predloženo resolucijo predložiti trboveljski premogokopni družbi kakor tudi c. kr. rudniškemu uradu. Resolucija se glasi: Danes, dne 4. vinotoka t. l. zborujoči rudarji v rudniški restavraciji v Zagorju smatrajo šlemanje v sedanjem in preteklem stanju za nevarnost delavskega zdravja in obenem dokazuje zadnji čas, da trpe tudi razni rudarji radi znižanja na plačah. Zborujoči rudarji se sicer ne bodo uprli proti šlemanju, katero se sedaj smatra teoretično kot moderno. Kako se izvrši v praksi, pokaže prihodnost. Zahtevajo pa, da se jim ne škoduje na zdravju, kakor tudi ne v materijalnem oziru. Zahteva se torej, da se preskrbi za dovolj priprave za odtokanje vode, tako da ne bode treba hoditi ali voziti po vodi, obenem če se zadržujejo s šlemanjem rudarji pri delu, da se primerno zaslužku odškodujejo ali če se rabijo za gospodarski sihti, da se jim plača to, kar zaslužijo na akord. Končno izraža shod za želitev sedanjih rudarjev, če se jim ne da stanovanja v rudniških hišah, čeprav so iste prazne, ter zahteva, naj se jim da stanovanje kakor so se naznanili, obenem pa shod naroča rudarski zadrugi, da obvesti v imenu rudarjev ravnateljstvo o omenjenem sklepu. 2.) K drugi točki se prečita prošnja trboveljske občine v zadevi podpore revnih otrok v jubilejskem letu. Prošnja se ne more ugoditi, pač pa se sklene dati lokalnemu delavskemu odboru rudarske zadrage v Trbovljah 100 kron, katere naj razdele med revne otroke za obleko. 3.) K tretji točki se prečita odgovor celjske podružnice za boj proti tuberkulozi, ki se vzame

na znanje in sicer s pripombo, da se enkrat izplača 1000 K kakor pri zborovanju II. skupine. Načelnik poroča, da se je dalo tiskati 200 komadov »Splošni izkaz o rudarski policiji«. Vzame se na znanje. Ker se nihče več ne oglasi za besedo, se zaključuje seja.

Prispevki.

Za agitacijski sklad so prispevali organizirani mizarji v Ljubljani 25 kron, vesela družba pri Novakoviču 3 krome.

Najboljši in najcenejši koledar slovenski je Žepni koledar za delavce sploh in prometne uslužbence za navadno leto 1909.

Ta koledar izhaja že deveto leto in se ga razpeča vsako leto nekaj tisoč. Posebno se odlikuje po vsebini koledar za leto 1909. Vsebina mu je naslednja: Ob novem letu (pesem), Koledar, Množilna razpredelnica, Kolkovne lestvice, Poštni tarif, Inozemske denarne vrednosti, Stara mera in nova, Koliko plačam osebne dohodnine, Vojna taksa (po novem zakonu), Podpore svojcem k orožnim vajam klicanih mož, O volitvah, Centralni sedeži avstrijskih strokovnih organizacij, Starostno zavarovanje zasebnih uradnikov, Organizacija avstrijskih državnih in privatnih železnic, Primož Trubar, Spanje, Drobiž in beleške za vsak dan v letu. Razen te vsebine prinaša koledar pet slik socialno-demokratskih državnih poslancev, in sicer: Hudec Jos., Renner Karol, Scabar Rajko, Skaret Ferdinand in Tomschik. Ta bogata vsebina priča, da je koledar vsega priporočila vreden za vsakogar. Razpošiljati se je pričel v drugi polovici meseca oktobra. Organizacije in posamezne naročnike kar najljubšeje prosimo, da ga naroče čimprej, zakaj pošiljatev more biti le tedaj točna, če se naročniki zglašajo pravočasno. Cena v platno vezanemu izvodu je 80 v, po pošti pa 10 v več. Naroča se pri »Delavski tiskovni družbi« v Ljubljani (Dunajska cesta št. 20) in pri upravnistvu »Rdečega Praporja«.

KAVARNA
„Unione“
preje „Tedesco“ v Trstu
se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnica je izključena.

AUSTRO-AMERICANA
TREST NEW-YORK
Polniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po cenit in
na neshajno potovall naj se odlože
na **Simona Kmetetza**
v Ljubljani Kolesarstvo ulica 22
Nekaj v stna Pjajsnila dajo se brezplačno

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah **„Rdeči Prapor“**

Novo! Novo!

Ravnokar sta izšla knjižnice »Naprej!«
XI. zvezek

Narodno vprašanje in Slovenci.

Cena 24 vinarjev.

XII. zvezek

Strahovi.

Cena 30 vinarjev.

Kavarna in restavracija „Švicarija“ se priporoča.

Prva slovenska ::
:: modna trgovina
za gospode
Engelbert Skušek
Ljubljana
Mestni trg šte. 19
se najtopleje priporoča.
104—6

Kdor išče
personalni,
hipotekarni ali realni
Kredit
naj zahteva brezplačno prospekt
Meller L. Egyed
Budimpešta
IX., Fényi-utca 7.
Telefon-interurban
46—31.

Stanje hran. vlog: nad 25 milijonov kron. Rezerv. zaklad: nad 900.000 kron

Mestna hranilnica ljubljanska

v lastni hiši, Prešernove ulice 3, poprej na Mestnem trgu zraven rotovža, sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4%, ter pripisuje nevzdržene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem. Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev. 13—5

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potem c. kr. poštne hranilnice. Posoja se na zemljišča po 4 1/2%, na menice in na vrednostne listine pa po 5%, na leto.